

A4. Кулькова ручка: запрошення до Гри та інші приховані сенси

Козловська Євгенія

Чим можна здивувати глядача 21-го століття? Два-три кліки — і ми бачимо скани ескізів да Вінчі, будь-який з квадратів Малевича, підбірку плакатів Уорхола... Варто лиш забажати - гугл завжди до наших послуг. І виникає питання: як мистецька подія може зібрати стільки відвідувачів та викликати такий захват?

Спробуємо знайти секрет унікальності та незмінної популярності виставки “A4. Кулькова ручка”, що уже котрий рік поспіль відбувається у Києві. А для цього проаналізуємо її “зсередины”, виокремимо найголовніше, найсуттєвіше - з тисяч малюнків, з приміщення галереї, де все відбувається, з кураторських екскурсій, з особистостей відвідувачів та куратора виставки Євгена Карася, з усього, що складає матеріальну та духовну сутність події.

Умови участі у виставці дуже прості: автор, кулькова ручка, A4. Будь-хто може намалювати будь-що та надіслати на конкурс. Усі відібрані роботи розміщуються на стінах галереї і ми бачимо барвисту мозаїку, де розмиваються кордони між мистецтвом професіоналів та аматорів, де аркуші, ретельно заповнені складними візерунками та вигадливими лініями поруч з папером, на якому, здається, просто знічев'я розписували ручку. Скетчі жіночих фігур, які схожі на безліч стандартних учбових малюнків студентів художньої академії та написи й дивні зображення, які подібні до тих, що увиразнюють стіни будівель та паркани міста... Усі ці малюнки, зібрані на обмеженій площі галереї, створюють ефект близькості до мистецтва, відчуття “свого”. Це — можливість впізнання, яка різниться для кожної людини (в залежності від культурного бекграунду особистості), яка помножується на кількість малюнків у галереї та втілюється у репліках від глядачів у діапазоні від “і я так можу”/“ми малювали таке в художці” до “цей шедевр нагадує мені гравюри Дюрера”. І шукати та знаходити щось, що ти можеш впізнати та ідентифікувати як “своє” у мистецтві — це захопливий квест, долучення до мистецького універсуму через звичайний аркуш паперу.

Однак не лише це привертає увагу до виставки. “Для того, щоб бути митцем, необхідна художня освіта та спеціальні матеріали”, “у такому віці уже пізно щось малювати”, “за 5 хвилин не створиш щось вартісне” — ось лише маленький список стереотипів, які вщент руйнує ця подія. Увага глядачів, численні сюжети у ЗМІ промовисто підтверджують: інакшість привертає увагу, якщо щось не вписується у стереотипну картину світу — воно завжди цікавитиме людей. І так, як свідчить ця виставка уже котрий рік, будь-хто може стати художником, починати малювати ніколи не пізно і швидкий скетч може бути таким же виразним, як і полотно, над створенням якого працювали декілька місяців. Інакшість розширює наше бачення світу, збагачує його, додає барв та нюансів.

Але лише цих двох чинників, про які згадано вище, не достатньо для пояснення феномену A4. Варто замислитись ще над одним прихованим сенсом цієї події. І тут доречно буде згадати працю Йогана Гейзинга “*Homo Ludens*”, де він роглядає сутність гри. Він стверджує, що гра — це вільна дія людини, що відбувається за певними правилами та має тенденцію до повторення і утворення естетичних властивостей: ритму, порядку, краси форм. Гра може набувати різних проявів, каже дослідник. І вона необхідна людству як явище, що формує духовні та соціальні зв'язки між індивідами, надає можливість самовираження та обіцяє задоволення за рахунок свободи дій та азарту. Гейзинга стверджував, що гра переносить людину у певний “магічний простір”, який, проте, все ще знаходиться в нашій реальності. Ці ідеї вповні можна застосувати для пояснення феномену A4: адже оголошення конкурсу малюнків — це своєрідне запрошення до Гри, до спільного створення магічного простору, обмеженого стінами галереї. Усі залучені до події отримують можливість і виграшу (як

учасник, роботу якого відібрали з безлічі поданих) і задоволення від участі, від ігрового часу, що дозволяє “випасти” з буденності, та долучитись до вигадливої мистецької гри: у вигляді урочистого відкриття, кураторської екскурсії, спілкування з іншими у залі, навіть від перегляду відео-сюжетів про виставку. Так А4 формує та структурує частину реальності, надаючи їй індивідуальної естетичної форми, вибудовуючи власний мікро-світ, у якому можливо майже усе...

Неможливо вичерпно описати мистецьке явище, врахувати усі нюанси, аспекти та відшукати геть усі приховані сенси. Проте, видається можливим зробити припущення, що три складники, на яких (як на трьох славнозвісних китах) уже котрий рік тримається ця величезна та химерна конструкція з безлічі листків А4 — це Впізнаваність, Інакшість та Гра.